

YLÖJÄRVEN LUKION TOIMINNALLINEN TASA-ARVOSUUNNITELMA 2016-2018

Sisältö

1. Johdanto	1
1.1. Lainsäädäntö	3
1.1.1. Tasa-arvolaki	3
1.1.2. Yhdenvertaisuuslaki	4
1.2. Ylöjärven lukion arvot tasa-arvon tukena	5
1.3. Numerotiedot	6
2. Arvio edelliseen suunnitelmaan kirjatusta toimenpiteistä	7
3. Tasa-arvotilanteen kartoitus	8
3.1. Tasa-arvon toteutuminen opiskelijavalinnoissa	9
3.2. Tasa-arvon toteutuminen opetusjärjestelyissä	9
3.3. Tasa-arvon toteutuminen opintosuorituksia arvioitaessa	10
3.4. Opiskelijakuntatoiminta	11
3.5. Syrjintä, seksuaalinen häirintä ja sukupuolen perusteella tapahtuva häirintä	11
4. Toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi	12
4.1. Valitut kehittämiskohteet	13
5. Toimenpiteet seksuaalisen häirinnän ja sukupuolien perusteella tapahtuvan häirinnän ehkäisemiseksi ja poistamiseksi	13
5.1. Mitä tarkoitetaan seksuaalisella häirinnällä ja sukupuolen perusteella tapahtuvalla häirinnällä?	13
5.2. Ylöjärven lukiossa noudatettavat toimintatavat	14
6. Tasa-arvosuunnitelmasta tiedottaminen	15

YLÖJÄRVEN LUKION TOIMINNALLINEN TASA-ARVOSUUNNITELMA 2016-2018

Tämä suunnitelma korvaa aiemmat suunnitelmat.

1. Johdanto

Ylöjärven lukion toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma on myös yhdenvertaisuussuunnitelma. Suunnitelma on osa koulun toimintasuunnitelmaa. Henkilöstöpoliittinen tasa-arvosuunnitelma on erillisenä suunnitelmana Ylönetissä.

Viranomaisten tulee kaikessa toiminnassaan edistää naisten ja miesten välistä tasa-arvoa tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti sekä luoda ja vakiinnuttaa sellaiset hallinto- ja toimintatavat, joilla varmistetaan naisten ja miesten tasa-arvon edistäminen asioiden valmistelussa ja päätöksenteossa. Tasa-arvolla tässä suunnitelmassa tarkoitetaan tasa-arvolain mukaista naisten ja miesten välistä tasa-arvoa.

Tasa-arvosuunnitelman tarkoituksena on sitouttaa henkilöstö ja opiskelijat yhteiseen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusasioiden edistämiseen. Suunnitelmalla viestitetään sekä sisäisille että ulkoisille sidosryhmille lukion arvoista, jotka antavat suuntaa tasa-arvotyölle oppilaitoksessa. Tasa-arvosuunnitelman tarkoituksena on myös antaa keinoja ja välineitä edistää tasa-arvon toteutumista lukiossa. Tasa-arvoisessa työ- ja opiskeluympäristössä kaikilla on mahdollisuus työskennellä ja opiskella ilman syrjintää sukupuolen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella.

Ylöjärven lukiossa arvostetaan sekä henkilöstöä että opiskelijoita keskeisenä voimavarana tukemalla ja edistämällä tasa-arvotyötä osana yksilön kunnioitusta, oikeudenmukaista ja vastuullista toimintaa sekä yhteistyötä. Tasa-arvon edistäminen on myös osa inhimilliseen pääomaan panostamista. Tasa-arvon edistäminen on jokaisen lukiossa toimivan velvollisuus. Tasa-arvoinen kohtelu konkretisoituu työntekijöiden ja opiskelijoiden välisissä vuorovaikutustilanteissa sekä työntekijöiden ja opiskelijoiden työolojen kehittämisessä.

Keväällä 2016 päätettiin aloittaa uuden tasa-arvosuunnitelman valmistelu ja perustettiin työtä varten tasa-arvoryhmä. Ylöjärven lukiossa tasa-arvoryhmään kuuluu rehtori (mies), kaksi opettajaa (nainen ja nainen) ja kaksi opiskelijajäsentä (naisopiskelija ja miesopiskelija).

Tasa-arvosuunnitelmaluonnosta käsitteli työryhmän esityksen pohjalta opiskelijakunnanhallitus ja opettajainkokous, jossa oli myös muun henkilökunnan edustus.

1.1. Lainsäädäntö

1.1.1. Tasa-arvolaki

Naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annettuun lakiin (609/86, muutettu lailla 232/2005) lisättiin vuoden 2005 lain kokonaisuudistuksen yhteydessä säännöksen oppilaitosten tasa-arvosuunnittelusta. Säännöksen mukaan oppilaitosten on laadittava vuosittain yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden edustajien kanssa oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen tähtäävä tasa-arvosuunnitelma (tasa-arvolain 6 b §). Oppilaitoksen tulee laatia myös henkilöstöpoliittinen tasa-arvosuunnitelma, jos henkilöstön määrä on säännöllisesti vähintään 30 työntekijää (tasa-arvolain 6 a §). Lain tarkoituksena on myös estää sukupuoli-identiteettiä tai sukupuolen ilmaisuun perustuva syrjintä.

Lain velvoite koskee myös lukioita. Oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen tähtäävän tasa-arvosuunnitelman laatimisen tarkoituksena on edistää tasa-arvoa ja ennaltaehkäistä sukupuolen perusteella

tapahtuvaa syrjintää. Tasa-arvo suunnittelu tukee oppilaitoksessa tehtävää muuta kehittämistyötä ja oppilaitoksen maine hyvänä, oikeudenmukaisena ja aikaansa seuraavana toimijana lisää vetovoimaa. Opiskelijalle puolestaan tasa-arvotietoisuus on tärkeä pääoma tulevaa työelämää varten.

Tasa-arvolaki edellyttää, että tasa-arvosuunnitelma sisältää kartoituksen oppilaitoksen tasa-arvotilanteesta ja siihen liittyvistä ongelmista. Kartoituksessa tulee kiinnittää erityistä huomiota tasa-arvon toteutumiseen opiskelijavalinnoissa, opetusta järjestettäessä, opintosuorituksia arvioitaessa sekä toimenpiteisiin, joilla pyritään seksuaalisen häirinnän ja sukupuolen perusteella tapahtuvan tuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen. On selvitettävä, miten opiskelijat kokevat tasa-arvon toteutuneen omassa oppilaitoksessaan.

Ylöjärven lukiossa laaditaan kerran kolmessa vuodessa tasa-arvosuunnitelma. Suunnitelma laaditaan yhteistyössä henkilöstön ja opiskelijoiden edustajien kanssa.

Tämä suunnitelma noudattaa tasa-arvolain määritelmiä sukupuoli-identiteetistä ja sukupuolen ilmaisusta.

- Sukupuoli-identiteetillä tarkoitetaan tasa-arvolaisissa henkilön kokemusta omasta sukupuolesta. Sukupuoli-identiteetti on aina yksilöllinen, eikä se välttämättä ole sama kuin henkilölle syntymässä määritelty sukupuoli.
- Henkilötunnuksesta ilmenevä sukupuoli on ihmisen virallinen, juridinen sukupuoli. Useimpien ihmisten sukupuoli-identiteetti vastaa heille syntymässä määriteltyä sukupuolta.
- Transsukupuolisuus tarkoittaa, että syntymässä miespuoliseksi määritelty henkilö voi kokea olevansa nainen tai naispuoliseksi määritelty henkilö voi kokea olevansa mies.
- Transgender tai muunsukupuolinen henkilö ei koe itseään yksiselitteisesti mieheksi tai naiseksi, vaan näiden yhdistelmäksi tai joksikin muuksi.
- Sukupuoleton ei koe samaistuvansa mihinkään sukupuoleen.

Sukupuolen ilmaisulla tarkoitetaan tasa-arvolaisissa sukupuolen tuomista esiin pukeutumisella, käytöksellä tai muulla vastaavalla tavalla.

- Sukupuolen ilmaisu on yksilöllistä. Useimpien ihmisten sukupuolen ilmaisu vastaa heille syntymässä määriteltyä sukupuolta. Sukupuolen ilmaisulla tarkoitetaan ainoastaan henkilön sukupuolen ilmentämistä edellä todetulla tavalla, mutta ei esimerkiksi yleisesti henkilön tyylin esiintuomista.
- Henkilö voi toisinaan kokea tarvetta ilmaista esim. pukeutumisellaan eri sukupuolta, tätä kutsutaan ristiinpukeutumiseksi ja henkilöstä käytetään käsitettä transvestiitti.
- Transsukupuolisista henkilöistä, transgendereistä ja transvestiiteista käytetään toisinaan yleiskäsitettä transihmiset.

Tasa-arvolakia sovelletaan vastaavasti syrjintään, joka perustuu siihen, että henkilön fyysiset sukupuolta määrittävät ominaisuudet eivät ole yksiselitteisesti naisen tai miehen (intersukupuolisuus).

1.1.2. Yhdenvertaisuuslaki

Yhdenvertaisuudesta ja syrjinnän kielloista säädetään Suomen perustuslain perusoikeussäännöksissä, joita täsmentävät useissa eri laeissa säädetyt syrjinnän kiellot sekä tasapuoliseen kohteluun velvoittavat säännökset. Euroopan unionin jäsenmaat ovat sitoutuneet edistämään yhdenvertaisuutta ja vastustamaan kaikkinaista syrjintää. Vuonna 2000 EU:ssa annettiin rasismia ja työsyryntää koskevat direktiivit. Direktiivit on Suomessa pantu toimeen 1.2.2004 voimaan tulleella yhdenvertaisuuslailla (21/2004). Uuden yhdenvertaisuuslain (1325/2014) tarkoituksena on edistää yhdenvertaisuutta ja ehkäistä syrjintää sekä tehostaa syrjinnän kohteeksi joutuneen oikeusturvaa. Lain soveltamisala on laajentunut eli lakia sovelletaan julkisessa ja yksityisessä toiminnassa. Laki ei sovelleta yksityis- eikä perhe-elämän piiriin kuuluvaan toimintaan eikä uskonnonharjoittamiseen.

Yhdenvertaisuuslaissa kielletään välitön (suora) syrjintä ja välillinen (epäsuora) syrjintä, häirintä sekä ohje tai käsky syrjiä jotakuta. Välittömällä sukupuoleen perustuvalla syrjinnällä tarkoitetaan tasa-arvolaisia:

- 1) naisten ja miesten asettamista eri asemaan sukupuolen perusteella
- 2) eri asemaan asettamista raskaudesta tai synnytyksestä johtuvasta syystä
- 3) eri asemaan asettamista sukupuoli-identiteetin tai sukupuolen ilmaisun perusteella.

Välillisellä sukupuoleen perustuvalla syrjinnällä tarkoitetaan tasa-arvolaisia:

- 1) eri asemaan asettamista sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun nähden neutraalilta vaikuttavan säännöksen, perusteen tai käytännön nojalla, jos menettelyn vaikutuksesta henkilöt voivat tosiasiallisesti joutua epäedulliseen asemaan sukupuolen perusteella
- 2) eri asemaan asettamista vanhemmuuden tai perhehuoltovelvollisuuden perusteella.

Tasa-arvolain uuden 6 c §:n mukaan mm. koulutuksen järjestäjien tulee ennaltaehkäistä sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun perustuvaa syrjintää tavoitteellisesti ja suunnitelmallisesti. Virallisen sukupuolen lisäksi otetaan siis huomioon myös sukupuoli-identiteettiin ja sukupuolen ilmaisuun perustuvan syrjinnän ennaltaehkäisy. Sukupuolivähemmistöön kuuluvien yksityisyyttä tulee kunnioittaa, eikä tasa-arvon edistäminen tarkoita sitä, että ryhdyttäisiin selvittämään ihmisten sukupuoli-identiteettejä tai sukupuolen ilmaisua. Tällainen tieto on salassa pidettävää ja kuuluu yksityisyyden piiriin.

Yhdenvertaisuuslaissa kielletyt syrjintäperusteet ovat: ikä, etninen, tai kansallinen alkuperä, kansalaisuus, kieli, uskonto, vakaumus, mielipide, terveydentila, perhesuhteet, ammattiyhdistystoiminta, poliittinen toiminta, vammaisuus, seksuaalinen suuntautuminen tai muu henkilöön liittyvä syy (esim. varallisuus, raskaus).

Häirinnässä on kyse ihmisarvoa loukkaavasta käyttäytymisestä. Ihmisarvon käsite viittaa kaikkien ihmisyksilöiden synnynnäiseen ja luovuttamattomaan arvoon sekä jokaisen oikeuteen nauttia perustavanlaatuisista oikeuksista yhdenvertaisesti muiden kanssa. Ihmisen luontainen arvo ei riipu hänen alkuperästään, iästään, terveydentilastaan tai muista ominaisuuksistaan taikka muiden mielipiteistä ja arvostuksista. Henkilön ihmisarvoa tarkoituksellisesti tai tosiasiallisesti loukkaava käyttäytyminen on häirintää, jos loukkaava käyttäytyminen liittyy edellä todettuun syyhyn (ikä, alkuperä, kansalaisuus jne.) ja käyttäytymisellä luodaan mainitun syyn vuoksi henkilöä halventava tai nöyryyttävä taikka häntä kohtaan uhkaava, vihamielinen tai hyökkäävä ilmapiiri. Käyttäytymisen käsite on ymmärrettävä laajasti siten, että kyse voi olla esim. puheista, sähköpostiviesteistä, ilmeistä, eleistä tai epäasiallisen materiaalin esille laittamisesta tai muunlaisesta viestinnästä.

1.2. Ylöjärven lukion arvot tasa-arvon tukena:

Valtakunnallisesti määritelty arvopohja on Ylöjärven lukion toiminnan lähtökohta. Lisäksi korostamme erityisesti seuraavia arvoja ja ihanteita:

Rohkeus ja yritteliäisyys

Kannustamme rohkeuteen kyseenalaistaa asioita, yritteliäisyyteen ja uskallukseen toimia toisin ilman häpeän ja epäonnistumisen pelkoa.

Erilaisuus ja yhteisöllisyys

Luomme ilmapiiriä, jossa jokaisen yksilöllisyyttä ja ainutlaatuisuutta kunnioitetaan. Emme hyväksy minkäänlaista syrjintää tai kiusaamista. Sallimalla erilaisuutta edistämme yhteisöllisyyttä.

Avoimuus ja aito kohtaaminen

Osoitamme arjen kohtaamisissa kiinnostusta ja kunnioitusta toisiamme kohtaan. Annamme kannustavaa ja rakentavaa palautetta sekä rohkaisemme avoimeen keskusteluun.

Vapaus ja vastuu

Tuemme vastuuseen kasvamista osoittamalla luottamusta ja antamalla vapautta valita erilaisia toimintatapoja.

1.3. Numerotiedot

Taulukko 1. Ylöjärven lukion henkilömäärät kevät 2016.

	naisia	miehiä	yhteensä
rehtori		1	1
apulaisrehtori	1		1
opettajia	24	7	31
muu henkilökunta	5	1	6
opiskelijat	214	170	384
opiskelijakunnan hallitus	3	3	6

2. Arvio tasa-arvon toteutumisesta

Tasa-arvolaki edellyttää, että oppilaitoksen toiminnan kehittämiseen tähtäävä tasa-arvosuunnitelma sisältää arvon aikaisempaan tasa-arvosuunnitelmaan sisältyneiden toimenpiteiden toteutumisesta ja niiden tuloksista.

Tasa-arvo on toteutunut läpäisevästi eri oppiaineiden opetuksessa osana koulun toimintaa ohjaavaa arvopohjaa sekä koulun toimintakulttuuria.

3. Tasa-arvotilanteen kartoitus

Ylöjärven lukiossa kaikki kouluyhteisön jäsenet osallistuvat tasa-arvotyöhön ja tasa-arvon toteutumista seurataan kyselyillä sekä tasa-arvoryhmän vuosittain tekemällä seurannalla. Ryhmä seuraa tähän tasa-arvosuunnitelmaan kirjattujen ja yhteisesti hyväksytyjen tavoitteiden saavuttamista ja toimenpiteiden toteutumista vuosittain toimintasuunnitelmassa. Kartoituksen tarkoituksena on selvittää koulun tasa-arvotilanne ja tunnistaa mahdolliset ongelmat, jotka vaativat toimenpiteitä sekä arvioida tehtyjen toimenpiteiden tuloksellisuutta. Tulokset raportoidaan vuosittain.

Ylöjärven lukion tasa-arvotilannetta selvitettiin Wilma-kyselyillä keväällä 2016. Kyselyyn vastasi 250 opiskelijaa. Kyselyllä kartoitettiin tasa-arvon toteutumista opetusta järjestettäessä, oppimateriaaleissa, opintosuorituksia arvioitaessa sekä seksuaalisen häirinnän ja sukupuolen perusteella tapahtuvan häirinnän esiintyvyyttä. Lisäksi kysyttiin yhdenvertaisuuden toteutumista sekä miten opiskelijat kokevat yleisesti tasa-arvon toteutuvan Ylöjärven lukiossa.

Kartoituksen perusteella koulun tasa-arvotilanne vaikuttaa melko hyvältä. Parannettavia kohteitakin löytyi.

3.1. Tasa-arvon toteutuminen opiskelijavalinnoissa

Opiskelijavalinnassa noudatetaan lukiolakia sekä Opetusministeriön asetusta opiskelijaksi ottamisen perusteista lukiokoulutuksessa. Nämä viranomaispäätökset omalta osaltaan tukevat tasa-arvon toteutumista opiskelijavalinnassa. Opiskelijaksi otossa vammaisiin ihmisiin sovelletaan muihin nähden yhdenvertaisia valintaperusteita.

Ylöjärven lukioon haetaan toisen asteen koulutuksen yhteishaussa. Opiskelijat valitaan peruskoulun päättötodistuksen lukuaineiden keskiarvon osoittamassa paremmuusjärjestyksessä. Rehtori ottaa opiskelijat kouluun. Sukupuolella ei ole valinnassa merkitystä.

3.2. Tasa-arvon toteutuminen opetusjärjestelyissä

Tasa-arvolain mukaan oppilaitosten on huolehdittava siitä, että naisilla ja miehillä on yhtäläiset mahdollisuudet koulutukseen ja ammatilliseen kehitykseen.

Koulun erilaisissa kehitys- ja valmisteluryhmiä koottaessa huolehditaan mahdollisimman kattavasta edustuksesta. Opetustilanteiden lisäksi myös oppimateriaalissa tulee ottaa huomioon tasa-arvonäkökohdat.

Tasa-arvokyselyn perusteella ei koettu eri aineita sukupuolisidonnaisiksi.

Opinto-ohjauksessa painotetaan tasavertaista ja monipuolista hakeutumista opiskelijan oman kiinnostuksen ja edun mukaisesti koulutuslalle.

Liikunnan pakollisilla kursseilla nais- ja miesopiskelijat opiskelevat eri ryhmissä. Suurin osa opiskelijoista koki kyselyn perusteella tämän käytännön hyväksi eri sukupuolten välisten liikunnallisten ominaisuuksien vuoksi. Joitakin toiveita yhteisryhmistä nousi kyselyssä esille.

Kirjaston tarjonnassa huomioidaan eri sukupuolien kiinnostukset ja tarpeet.

Henkilön vamma otetaan huomioon opetuksen järjestämisessä.

3.3. Tasa-arvon toteutuminen opintosuorituksia arvioitaessa

Opiskelijoiden arviointia Ylöjärven lukiossa säätelevät lukiolaki ja asetus sekä koulun opetussuunnitelma. Opintosuorituksien arvioinnit määrittää valtakunnallisesti hyväksytyt arviointiperiaatteet. Opiskelija, joka on tyytymätön arviointiin, voi hakea oikaisua siitä asianmukaisesti.

3.4. Opiskelijakuntatoiminta

Opiskelijakunnanhallitukseen (OPKH) on vapaa hakeutuminen. OPKH:n valinta tehdään suljetuin lipuin ja jokainen opiskelija voi asettua ehdolle. Ehdokkaat toimivat itsenäisinä henkilöinä eikä sukupuolella ole merkitystä valinnassa.

OPKH järjestää erilaisia tapahtumia ja teemapäiviä, esim. tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävän Elävän kirjaston kaikille opiskelijoille.

3.5. Syrjintä, seksuaalinen häirintä ja sukupuolen perusteella tapahtuva häirintä

Tasa-arvolain 8b §:n mukaan oppilaitoksen on pidettävä kiellettyinä syrjintänä jos henkilö asetetaan opiskelijavalinnoissa, opetusta järjestettäessä, opintosuoritusten arvioinnissa tai oppilaitoksen muussa toiminnassa sukupuolen perusteella muita epäedullisempaan asemaan taikka muutoin kohdellaan lain 7 §:ssä tarkoitettulla tavalla.

4. Toimenpiteet tasa-arvon edistämiseksi

Kehittämiskohteita valittaessa on hyödynnetty Wilma- ja kouluviihtyvyysskyselyä. Opiskelijakunta sekä koulun johtoryhmä ja opettajat ovat ehdottaneet kehittämiskohteita.

4.1. Valitut kehittämiskohteet

Tulevana lukuvuonna Ylöjärven lukiossa kiinnitetään erityisesti huomiota seuraavien tasa-arvoon ja yhdenvertaisuuteen liittyviin asioihin:

- Opettajien suhtautuminen eri sukupuoliä edustaviin opiskelijoihin (palautteen anto ja miten kiinnitetään huomiota opiskelijan toimintaan tunnilla)
- Sukupuolinormista (= oletetun sukupuolen mukaisesta stereotyyppisestä käytöksestä) ja heteronormista (=oletetusta seksuaalisesta suuntautuneisuudesta) poikkeaminen tehtävä turvallisemmaksi
- Seksuaalisuuden, etnisen taustan, vamman ja varallisuuden suhteen tapahtuvaan häirintään tulee kiinnittää huomiota

5. Toimenpiteet seksuaalisen häirinnän ja sukupuolien perusteella tapahtuvan häirinnän ehkäisemiseksi ja poistamiseksi

5.1. Mitä tarkoitetaan seksuaalisella häirinnällä ja sukupuolen perusteella tapahtuvalla häirinnällä?

Seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan sanallista, sanatonta tai fyysistä luonteeltaan seksuaalista ei-toivottua käytöstä, jolla loukataan henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri. Seksuaalinen häirintä voi olla esim.

- vihjailevia eleitä tai ilmeitä
- härskejä puheita, nimittelyä, kaksimielisiä vitsejä
- vartaloa, pukeutumista tai yksityiselämää koskevat huomautukset tai kysymykset
- pornoaineiston esille asettaminen, seksuaalisesti värityneet kirjeet, puhelinsoitot tai sähköpostit
- fyysinen koskettelu, seksuaalisväritteiset ehdotukset tai vaatimukset, - siihen voi liittyä myös seksuaalista väkivaltaa, esim. raiskaus tai sen yritys.

Sukupuolen perusteella tapahtuvalla häirinnällä tarkoitetaan henkilön sukupuoleen, sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun liittyvää ei-toivottua käytöstä, joka ei ole luonteeltaan seksuaalista ja jolla tarkoituksellisesti loukataan henkilön henkistä tai fyysistä koskemattomuutta luomalla uhkaava, vihamielinen, halventava, nöyryyttävä tai ahdistava ilmapiiri. (tasa-arvolaki 7 §)

Ketään ei saa syrjiä iän, etnisen tai kansallisen alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden, sukupuolisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella (yhdenvertaisuuslaki 6§ 2004/21).

5.2. Ylöjärven lukiossa noudatettavat toimintatavat

Kiusaaminen

Kiusaaminen on yksi väkivallan muoto. Se voi olla joko henkistä tai fyysistä yksilöön kohdistuvaa negatiivista (suoraa tai epäsuoraa) toimintaa, jolle on tyypillistä toistuvuus ja usein myös eskaloituminen. Henkistä on mm. haukkuminen, kiusaaminen, kiristäminen, nettikiusaaminen, opiskelijan eristäminen sosiaalisesti,

tahallinen välinpitämättömyys, uhkailu sekä kaikki minkä yksilö kokee olevan kiusaamista. Fyysisessä kiusaamisessa rikotaan toisen fyysistä koskemattomuutta. Se voi ilmetä mm. lyömisenä, tönimisenä, liikkumisen estämisenä, kuristamisena tai potkimisena. Vaikka kehoon ei jäisi fyysisen kiusaamisen seurauksena jälkiä, se rikkoo yksilön oikeutta päättää omasta kehostaan.

Kiusaaminen on usein monimutkainen ryhmäilmiö, jota ei ole helppo havaita. Siihen liittyy eri rooleja, mm. kiusaajat, kannustajat ja hiljaiset hyväksyjät.

Kiusaamisen ennaltaehkäisy

Ylöjärven lukion menettelytavoista kerrotaan huoltajille eri tiedotuskanavien kautta (mm. vanhempainillat, koulun kotisivut). Rehtori tiedottaa koko koulun henkilöstölle menettelytavoista. Kiusaamisen ja häirinnän tilanne kartoitetaan vuosittain hyvinvointikyselyssä. Kyselyjen tulokset käsitellään yhteisöllisessä opiskeluhuoltohuoltoryhmässä.

Kaikki koulun työntekijät ovat velvollisia puuttumaan näihin tilanteisiin. Jokainen Y-lukiolainen on omalta osaltaan vastuussa työilmapiiristä ja hyvinvoinnista.

Toimintaohje kiusaamisen ja häirinnän ehkäisyyn henkilöstölle

- Havainnoi vuorovaikutustilanteita luokassa ja välitunneilla. Kerro havainnoista avoimesti esim. wilma-viestillä, jotta voidaan kartoittaa onko muilla samansuuntaisia havaintoja tai toiset opettajat voivat kiinnittää huomiota mahdolliseen ongelmaan.
- Keskustele opiskelijan kanssa mahdollisesta ongelmasta ja kysy lupa, voitko käsitellä asiaa muiden opettajien ja henkilökunnan kanssa.
- Tee näkyväksi kiusaamisen dynamiikka ja keskustele ilmiöstä ja siihen liittyvistä erilaisista rooleista opiskelijoiden kanssa esim. ryhmänohjaustuokiossa: myös hiljaiset hyväksyjät ja passiiviset sivustaseuraajat osallistuvat kiusaamiseen.
- Panosta vuorovaikutusta lisääviin opetusmenetelmiin, tutustumiseen ja ryhmäyttämiseen.
- Opeta toisen huomioon ottamista.

Häirintä

Häirinnässä on kyse ihmisarvoa loukkaavasta käyttäytymisestä. Häirintää voivat olla esim. puheet, sähköpostiviestit, ilmeet, eleet tai epäasiallisen materiaalin esille laittaminen tai muunlainen viestintää.

Seksuaalinen häirintä sanoin, elein tai teoin katsotaan vakavaksi kiusaamiseksi ja siihen puututaan välittömästi.

Seksuaalinen hyväksikäyttö on aina vakava rikos ja viranomaisasia. Sen käsittelyyn tulee ottaa alusta alkaen mukaan sekä poliisi ja alaikäisen kohdalla lastensuojelun työntekijät. Lastensuojelulain 25§:n mukaan lapsen kohdistuneeseen seksuaalirikoksen epäilystä on ilmoitettava suoraan poliisille ja lisäksi on tehtävä lastensuojeluilmoitus.

Mikäli koulussa on tapahtunut hyväksikäyttö tai sen epäily tulee esille, siitä tulee tiedottaa rehtorille, terveydenhoitajalle ja/tai kuraattorille. Asian nopea käsittely on tärkeää lisävahinkojen estämiseksi.

Koululla on velvollisuus osallistua tarvittaessa myös koulu yhteisön ulkopuolella tapahtuneeseen asiaan selvittämiseen ja jatkohoitoon yhteistyössä muiden viranomaistahojen kanssa. Koulun rooli on tärkeä jatkohoidon onnistumisen kannalta.

Väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän käsittely

Väkivalta, kiusaaminen ja häirintä ilmiönä käsitellään koulun yhteisöllisessä opiskeluhoitoryhmässä. Ryhmänohjaaja käsittelee kiusaamista oman ryhmänsä kanssa.

Toimintaohje väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän käsittelyyn yksilötasolla

- Se henkilö, joka näkee tai saa tietää väkivallasta, kiusaamisesta tai häirinnästä puuttuu tilanteeseen välittömästi.
- Asia viedään eteenpäin ryhmänohjaajalle, rehtorille, kuraattorille ja/tai terveydenhoitajalle. Käsitellyt asiat kirjataan.
- Jos toiminta osoittautuu laajemmaksi tai vakavammaksi tai jatkuu edelleen, asian käsittelyyn kootaan monialainen asiantuntijaryhmä.
- Sekä alaikäisen uhrin että tekijän huoltajiin otetaan yhteyttä.
- Seuranta on tärkeää, jotta kyseinen toiminta saadaan varmasti loppumaan.
- Mikäli koulun keinoin väkivaltaa, kiusaamista tai häirintää ei saada loppumaan, otetaan yhteys poliisiin ja alaikäisten kohdalla lastensuojeluun. Lastensuojelulain 25§:n mukaan mm. opetustoimen palveluksessa olevalla henkilöllä on ilmoitusvelvollisuus lastensuojeluviranomaisille, jos hän virkaa tai tointa hoitaessaan on saanut tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää mahdollista lastensuojelun tarpeen selvittämistä. Väkivalta - ja seksuaalirikosepäilyissä on velvollisuus tehdä salassapitosäännösten estämättä ilmoitus poliisille.
- Kun kyse on pahoinpitelystä, asia annetaan poliisin tutkittavaksi.
- Sivustustoimenjohtajalle asia menee, jos tulee harkittavaksi opiskelijan määräaikainen erottaminen koulusta.

6. Tasa-arvosuunnitelmasta tiedottaminen

Tästä tasa-arvosuunnitelmasta tiedotetaan koko henkilökunnalle ja opiskelijoille heti tämän suunnitelman hyväksymisen jälkeen. Suunnitelmasta tiedotetaan myös sidosryhmille.

Suunnitelma esitellään kaikille opiskelijoille ryhmänohjauksessa. Tasa-arvosuunnitelma on nähtävillä koulun kotisivuilla.

Lähtökohta on, että jokaisen opiskelijan tulisi saada käsitellä näitä asioita ainakin kerran lukio-opintojensa aikana. Suunnitelma sisällytetään osaksi opetussuunnitelmaa ja koulun toimintasuunnitelmaa.

Koulun toiminnallinen tasa-arvosuunnitelma laaditaan kerran kolmessa vuodessa ja päivitetään vuosittain.

Linkejä:

www.finlex.fi

www.tasa-arvo.fi

www.yhdenvertaisuus.fi